Ceturtdiena, 2022. gada 24. novembris

P9_TA(2022)0417

Cilvēktiesību situācija Afganistānā, jo īpaši sieviešu tiesību stāvokļa pasliktināšanās un uzbrukumi izglītības iestādēm

Eiropas Parlamenta 2022. gada 24. novembra rezolūcija par cilvēktiesību situāciju Afganistānā, jo īpaši sieviešu tiesību stāvokļa pasliktināšanos un uzbrukumiem izglītības iestādēm (2022/2955(RSP))

(2023/C 167/06)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par stāvokli Afganistānā, īpaši 2021. gada 16. septembra [1] un 2022. gada 7. aprīļa [2] rezolūciju,

— ņemot vērā 2021. gada 19. maija rezolūciju par cilvēktiesību aizsardzību un ES ārējās migrācijas politiku [3],

— ņemot vērā Padomes 2022. gada 14. novembra secinājumus par sievietēm, mieru un drošību un 2021. gada 15. septembra secinājumus par Afganistānu, kuros izklāstīti pieci kritēriji ES sarunām ar *de facto* talibu vadītajām iestādēm,

— ņemot vērā Komisijas priekšsēdētājas vietnieka / Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos (PV/AP) paziņojumus par Afganistānu,

— ņemot vērā ANO Drošības padomes rezolūcijas par Afganistānu, tostarp Rezolūcijas 2626 (2022), 2596 (2021), 2543 (2020) un 2513 (2020),

— ņemot vērā ANO Ģenerālās asamblejas 2022. gada 10. novembra Rezolūciju par stāvokli Afganistānā,

— ņemot vērā ANO Cilvēktiesību padomes 2022. gada 8. jūlija Rezolūciju par sieviešu un meiteņu cilvēktiesību situāciju Afganistānā,

— ņemot vērā ANO īpašā referenta par cilvēktiesību situāciju Afganistānā 2022. gada 9. septembra ziņojumu,

— ņemot vērā ANO Palīdzības misijas Afganistānā (UNAMA) 2022. gada 20. jūlija ziņojumu, kurā izklāstīta cilvēktiesību situācija Afganistānā 10 mēnešu laikā, kopš varu šai valstī pārņēma talibi,

— ņemot vērā talibu 2021. gada 7. septembra paziņojumu par Afganistānas pagaidu valdības izveidi,

— ņemot vērā Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju, Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām,

— ņemot vērā ANO Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu un ANO Konvenciju par bērna tiesībām, kuras Afganistāna ir ratificējusi,

— ņemot vērā Konvenciju par bēgļa statusu, kas parakstīta Ženēvā 1951. gada 28. jūlijā, un tās 1967. gada protokolu,

— ņemot vērā 2017. gada 18. februāra Sadarbības nolīgumu par partnerību un attīstību starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Afganistānas Islāma Republiku, no otras puses,

---

[1] OV C 117, 11.3.2022., 133. lpp.
[2] OV C 434, 15.11.2022., 86. lpp.
[3] OV C 15, 12.1.2022., 70. lpp.

Ceturtdiena, 2022. gada 24. novembris

— ņemot vērā ES tematiskās pamatnostādnes par cilvēktiesību aizstāvjiem, par bērnu tiesību veicināšanu un aizsardzību, par vardarbību pret sievietēm un meitenēm un par jebkādas pret viņām vērstas diskriminācijas apkarošanu,

— ņemot vērā Reglamenta 144. panta 5. punktu un 132. panta 4. punktu,

A. tā kā pēc tam, kad NATO un sabiedrotie izveda savus karaspēkus, 2021. gada 15. augustā varu Afganistānā pārņēma talibi; tā kā šis režīms atjaunoja Afganistānas Islāma Emirātu un iecēla tikai no vīriešiem vien sastāvošu pagaidu valdību, kurā bija arī locekļi no 1996.–2001. gada talibu režīma, daži no kuriem joprojām ir meklēšanā saistībā ar apsūdzībām par terorismu; tā kā ES saglabā stingru pozīciju neatzīt *de facto* talibu valdību;

B. tā kā talibi izdzēš pēdējo 20 gadu laikā panākto progresu; tā kā viņi ir atjaunojuši bijušo Tikumības izplatīšanas un nepiedienības novēršanas ministriju un slēguši Sieviešu lietu ministriju, Afganistānas Neatkarīgo cilvēktiesību komisiju un citas vietējās struktūras, kas sniedza atbalstu sievietēm un meitenēm, kā arī atcēluši iepriekš spēkā esošos tiesību aktus par sieviešu aizsardzību un piemēro stingrus sieviešu tiesību ierobežojumus; tā kā talibi ir izslēguši sievietes no administrācijas un nav iekļāvuši sievietes savā jaunajā valdībā, kas nav atzīta;

C. tā kā, kopš varu valstī pārņēmuši talibi, sieviešu un meiteņu pamattiesības tiek ierobežotas aizvien vairāk, kas jo īpaši attiecas uz piekļuvi izglītībai un nodarbinātībai, kā arī pārvietošanās brīvību; tā kā sievietes ir burtiski izsvēpētas no visām sabiedriskās dzīves jomām;

D. tā kā meitenēm, kas vecākas par 12 gadiem, Afganistānā ir liegta izglītība; tā kā Afganistānas *de facto* iestādes 2022. gada 15. janvārī apņēmās ļaut meitenēm atgriezties skolā visos līmeņos pēc jaunā mācību gada sākuma 2022. gada marta otrajā pusē; tā kā meitenēm ir liegta izglītība, sākot ar septīto klasi; tā kā tas ir Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā nostiprināto visu bērnu pamattiesību uz izglītību pārkāpums; tā kā afgāņu meitenes un sievietes ir drosmīgi rīkojušas miermīlīgus protestus valstī, pieprasot, lai tiktu ievērotas viņu tiesības uz izglītību; tā kā ir krasi pieaudzis laulību ar nepilngadīgo skaits;

E. tā kā nesen talibi pastiprināja savas sistēmiskās represijas pret sievietēm un meitenēm, īstenojot cilvēktiesību aizstāvju arestu vilni; tā kā *Alia Azizi*, Herātas sieviešu cietuma direktore, kopš 2021. gada oktobra atrodas bezvēsts prombūtnē; tā kā cilvēktiesību organizācijām ir aizdomas, ka viņa ir piespiedu kārtā pazudusi; tā kā 2022. gada 3. novembrī talibi pārtrauca preses konferenci, kurā tika izsludināta Afganistānas Sieviešu kustības par līdztiesību veidošana, un apcietināja vienu sievieti (*Zarifa Yaqobi*) un četrus viņas kolēģus; tā kā 2022. gada 11. novembrī talibi apcietināja labi pazīstamu aktīvisti *Farhat Popalzai* — vienu no Afganistānas spontānās sieviešu protesta kustības aizsācējām; tā kā 2022. gada 13. novembrī talibi apcietināja vēl vienu sieviešu tiesību aizstāvi *Humaira Yusuf*;

F. tā kā katru dienu tiek ziņots par cilvēktiesību pārkāpumiem, tostarp arestiem, aizturēšanu, nolaupīšanu, spīdzināšanu, draudiem, izspiešanu, slepkavībām un uzbrukumiem, kas vērsti pre cilvēktiesību aizstāvjiem un viņu ģimenes locekļiem; tā kā joprojām par šādiem pārkāpumiem nekāda atbildība nav paredzēta; tā kā talibi nesen pavēlēja tiesnešiem pilnībā īstenot šariāta likumus tā, kā tos interpretē Ttalibi, kas var novest pie nežēlīgiem un necilvēcīgiem sodiem un raisa bailes par turpmākiem cilvēktiesību pārkāpumiem;

G. tā kā pēc tam, kad varu pārņēma talibi, pastiprinājās uzbrukumi minoritāšu grupām, īpaši hazāriem, hinduistiem, sikhiem un kristiešiem; tā kā, kopš varu pārņēma talibi, Islāma valsts Horsanas provincē un citi dalībnieki ir vērsuši daudzus uzbrukumus pret hazāru kopienai, galvenokārt šiītu minoritāti; tā kā šie uzbrukumi un hazāru vēsturiskā vajāšana varētu būt noziegumi pret cilvēci; tā kā kopš 2021. gada augusta viņu kulta vietām un izglītības un medicīnas centriem ir sistemātiski uzbrukts un viņu locekļi ir patvaļīgi arestēti, spīdzināti, izlases veidā nogalināti, izlikti no mājokļiem, atstumti un dažos gadījumos bijušo spiesti bēgt no valsts; tā kā 2021. un 2022. gadā tika uzbrukts vairākiem izglītības centriem, galvenokārt Hazāras apgabalā (*Dasht-e Barchi*) un Kabulā, starp kuriem īpaši jāizceļ *Sayed ul Shuhada*,

Abdul Rahman Shahid, *Mumtaz* un *Kaaj* izglītības centri; tā kā uzbrukumos simtiem cilvēku gāja bojā vai guva ievainojumus; tā kā tiek ziņots, ka talibi atklāja uguni un izmantoja fizisku spēku, lai pārtrauktu demonstrācijas, kurās cilvēki protestēja pret šiem uzbrukumiem;

H. tā kā humanitārā situācija Afganistānā strauji pasliktinās un nesamērīgi skar sievietes un meitenes; tā kā talibu valdības ieviestā jaunā politika ir būtiski mazinājusi sieviešu, tostarp palīdzības sniedzēju, spēju strādāt un tas ir negatīvi ietekmējis arī sieviešu spēju piekļūt humānajai palīdzībai; tā kā sieviešu iespēju strādāt ierobežošana ir novedusi pie tā, ka vēl vairāk sieviešu ir nonākušas nabadzībā, un tiek lēsts, ka 850 000 meiteņu ir pakļautas ekonomiskas un seksuālas izmantošanas riskam, kā arī riskam, ka var tikt izprecinātas pirms pilngadības sasniegšanas; tā kā mazāk nekā viena no četrām sievietēm cilvēktiesību aizstāvēm, kuras palikušas Afganistānā, ir ziņojušas, ka viņām ir pieejama jebkāda veida humānā palīdzība vai finansiāla un juridiska palīdzība;

I. tā kā UNAMA lēš, ka kopš 2022. gada jūlija 59 % iedzīvotāju ir bijusi vajadzīga humānā palīdzība — par 6 miljoniem vairāk nekā 2021. gada sākumā; tā kā paredzams, ka 2023. gadā humānā palīdzība būs vajadzīga 28 miljoniem cilvēku, no kuriem 13 miljoni ir bērni; tā kā saskaņā ar Pasaules pārtikas programmas aplēsēm 18,9 miljoni afgāņu saskaras ar akūtu pārtikas nodrošinājuma trūkumu; tā kā 4,3 miljoni afgāņu ir bijuši spiesti pārvietoties valsts robežās, bet 5,6 miljoniem ir nācies doties uz kaimiņvalstīm; tā Irāna un Pakistāna uzņem lielu daļu afgāņu bēgļu, kuru kopējais skaits ir 2,2 miljoni;

J. tā kā 2022. gada jūnijā Afganistānas austrumu daļā notika postoša zemestrīce, kas nogalināja vairāk nekā 1 000 cilvēku un ievainoja vairāk nekā 6 000 cilvēku; tā kā mediji ziņo, ka 2022. gada augustā vairākas Afganistānas daļas skāra spēcīgas lietusgāzes, izraisot plūdus, pēkšņu applūšanu un zemes nogruvumus, kuru dēļ dzīvību zaudēja vairāk nekā 180 cilvēku un vairāk nekā 250 cilvēku guva savainojumus; tā kā zemestrīces, plūdi, sausums, kā arī Covid-19 pandēmijas sekas un preču cenu paaugstināšanās Krievijas iebrukuma Ukrainā dēļ ir faktori, kas saasinājuši jau tā smago humanitāro situāciju;

K. tā kā ES 2021. gada oktobrī nāca klajā ar 1 miljarda EUR lielu humanitārās palīdzības paketi Afganistānai, lai atbalstītu mazaizsargātos afgāņus, kuri dzīvo valstī un reģionā; tā kā kā daļa no jaunās humānās palīdzības paketes, proti, 210 miljoni EUR, ir paredzēta pārtikas palīdzībai visneaizsargātākajiem visā pasaulē, un G20 plāno piešķirt Afganistānai 75 miljonus EUR, lai pievērstos dramatiskajai pārtikas nodrošinājuma situācijai valstī;

L. tā kā talibu varas laikā neatkarīgo plašsaziņas līdzekļu un pilsoniskās sabiedrības telpa ir krasi ierobežota; tā kā dažādu talibu struktūru izdotie noteikumi ievērojami ierobežojuši žurnālistu darbību un noveduši pie patvaļīgas žurnālistu apcietināšanas,

1. pauž dziļu nožēlu, ka Afganistānā kopš talibu nākšanas pie varas 2021. gada augustā pastāvīgi pasliktinās politiskā, ekonomiskā, humanitārā, cilvēktiesību un drošības situācija, jo īpaši attiecībā uz sievietēm un meitenēm; atkārtoti apliecina nelokāmu solidaritāti un saistības pret Afganistānas tautu;

2. nosoda sieviešu un meiteņu tiesību straujo zudumu talibu laikā, kā rezultātā pašlaik situācija tiek uzskatīta par dzimuma aparteīdu; nosoda talibu ieviestos papildu ierobežojumus sieviešu pārvietošanās brīvībai; aicina Afganistānas *de facto* varasiestādes nodrošināt, ka tiek atcelti visi ar dzimumu saistītie ierobežojumi sievietēm un ka viņas atkal var aktīvi piedalīties Afganistānas sabiedriskajā dzīvē; uzsver, ka tam ir jābūt vienam no pamata nosacījumam starptautiskās sabiedrības attiecībās ar talibiem;

3. nosoda kategorisko aizliegumu meitenēm iegūt vidējo izglītību, kas ir viņu vispārējo tiesību uz izglītību tiešs pārkāpums; atgādina par talibu solījumiem atjaunot sieviešu piekļuvi izglītībai; tādēļ prasa, lai tagad talibi pilda savas saistības, atceļ aizliegumu, nekavējoties atjauno nodarbības klasēs un nodrošina *UNESCO* izglītības mērķu sasniegšanu; mudina ES pastiprināt atbalstu Afganistānas grupām, kas nodarbojas ar sieviešu un meiteņu tiesību aizstāvību, ietverot alternatīvas izglītības iespējas meitenēm, un aicina finansēt īpašas palīdzības un aizsardzības programmas, tostarp finansēt stipendijas un nodrošināt paātrinātu vīzu izsniegšanu Afganistānas studentiem un akadēmisko aprindu pārstāvjiem, kuriem ir piešķirtas ES stipendijas;

4. nosoda nežēlīgo vēršanos pret cilvēktiesību aizstāvjiem, žurnālistiem un citiem pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, *LGBTIQ+* personām, disidentiem un tiesnešiem, kā arī brutālās represijas pret miermīlīgiem protestiem un pretēju uzskatu paušanu visā valstī; nosoda sieviešu un cilvēktiesību aizstāvju apcietināšanu, tostarp *Zarifa Yaqobi* un viņas kolēģu *Farhat Popalzai* un *Humaira Yusuf* arestu; un prasa viņus nekavējoties un bez nosacījumiem atbrīvot; mudina ES palielināt politisko un finansiālo atbalstu Afganistānas sieviešu un cilvēktiesību aizstāvjiem un garantēt viņu drošību, kā arī atbalstīt sievietes trimdā, nodrošinot kvalitatīvas izglītības un nodarbinātības iespējas;

5. pauž sašutumu par aizvien biežākiem uzbrukumiem minoritāšu grupām un šo grupu marginalizāciju, tostarp par neseno uzbrukumu *Kaaj* Izglītības centrā Kabulā; izsaka līdzjūtību bojāgājušo ģimenēm un apliecina solidaritāti izdzīvojušajiem; aicina *de facto* varasiestādes saukt pie atbildības šo uzbrukumu vaininiekus un panākt viņu stāšanos tiesas priekšā;

6. pauž dziļas bažas par hazareju, hindu, sikhu, kristiešu un citu minoritāšu stāvokli kopš talibu nākšanas pie varas un par sistemātiskajiem uzbrukumiem un lielāku diskrimināciju pret šīm grupām, kas ietver patvaļīgus arestus, spīdzināšanu un cita veida sliktu izturēšanos, tūlītēju nāvessoda izpildi un piespiedu pazušanu; atgādina, ka *de facto* varasiestādēm ir pienākums aizliegt un novērst diskrimināciju pret visām etniskajām un reliģiskajām kopienām un aizsargāt šo kopienu kulta vietas un izglītības un medicīnas centrus;

7. pauž dziļu nožēlu, ka, kopš talibi pārņēmuši varu, piekļuve informācijai kļuvusi aizvien sarežģītāka, žurnālistikas neatkarība tiek būtiski ierobežota un pilsoniskās sabiedrības organizācijas tiek pakļautas aizvien lielākam *de facto* varasiestāžu spiedienam; mudina talibus nodrošināt labvēlīgu vidi žurnālistiem, plašsaziņas līdzekļiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai tās varētu strādāt bez šķēršļiem un bailēm no represijām;

8. atkārtoti pauž ārkārtīgi lielas bažas par humanitārās situācijas pasliktināšanos; mudina valstis uzlabot humāno palīdzību un to koordinēt ar ANO aģentūrām un nevalstiskajām organizācijām; aicina *de facto* varasiestādes likvidēt jebkādus ierobežojumus un šķēršļus humānās palīdzības sniegšanai un uzsver, ka šādu palīdzību sniedzošām organizācijām ir jābūt nodrošinātai pienācīgai piekļuvei; mudina ES un tās dalībvalstis pievērsties ekonomikas faktoriem, kas radījuši pašreizējo humanitāro krīzi, un darīt visu iespējamo, lai palielinātu humāno palīdzību, kurā jāiekļauj dzimumu līdztiesības aspekts;

9. pauž satraukumu par klimata pārmaiņu un vides degradācijas postošo ietekmi Afganistānā, kas ANO reitingā ir sestā valsts pasaulē, ko visvairāk skar ar klimatu saistīti apdraudējumi; aicina starptautisko sabiedrību steidzami rīkoties, lai palīdzētu afgāņiem risināt šo dramatisko situāciju, kas nesamērīgi skar mazaizsargātas grupas, proti, sievietes un meitenes;

10. atzinīgi vērtē un atbalsta darbu, ko veic ANO misija un ANO īpašais referents Afganistānas jautājumos, jo ir būtiski uzraudzīt cilvēktiesību situāciju valstī un par to ziņot; aicina ES un starptautisko sabiedrību palielināt politisko un finansiālo atbalstu šo struktūru darbam;

11. atzinīgi vērtē Starptautiskās Krimināltiesas atsākto izmeklēšanu par noziegumiem pret cilvēci un kara noziegumiem Afganistānā; aicina ES pastiprināt atbalstu informācijas apmaiņai, pētniecībai, monitoringam un pārraudzībai, lai uzlabotu pārskatatbildību;

12. atgādina, ka ES ir stabila nostāja jebkādos jautājumos, kas saistīti ar politiskām attiecībām ar talibiem, un šīs nostājas pamatā ir pieci iesaistes tematiskie kritēriji, kas balstīti uz visu personu cilvēktiesību ievērošanas un tiesiskuma principiem; uzsver, ka kopš 2021. gada 15. augusta visi šie kritēriji nepārprotami ir vienīgi vājināti, kas nozīmē, ka nav attaisnojama talibu varasiestāžu leģitimizācija; norāda, ka pašreizējie kritēriji ir jāatjaunina, lai izstrādātu ES ilgtermiņa stratēģiju Afganistānai, ņemot vērā pašreizējo situāciju un talibu nespēju izpildīt nevienu no sākotnējiem solījumiem;

13. aicina ES censties paplašināt sarakstu ar mērķētiem pasākumiem pret talibu vadību, kas ir atbildīga par nemitīgo cilvēktiesību situācijas pasliktināšanos;

14. aicina *de facto* varasiestādes veikt nepieciešamos pasākumus, lai apkarotu vardarbību pret sievietēm un meitenēm, tostarp piespiedu laulības un dzīvesbiedra vardarbību, un nekavējoties saukt pie atbildības vainīgos; aicina *de facto* varasiestādes no jauna atvērt valsts mēroga atbalsta sistēmu cietušajiem;

15. aicina Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD), ES delegācijas un dalībvalstu vēstniecības palielināt atbalstu Afganistānas cilvēktiesību aizstāvjiem un neatkarīgajiem žurnālistiem valstī un ārpus tās, arī racionalizējot cilvēktiesību aizstāvju pārmitināšanu saskaņā ar ES pamatnostādnēm šajā jautājumā;

16. prasa iecelt pārstāvi un ievēlēt valdību, kas sievietes un minoritātes iesaistītu visos lēmumu pieņemšanas procesa līmeņos;

17. aicina ANO Cilvēktiesību padomi papildus izveidot pastāvīgu pārskatatbildības mehānismu, ar ko izmeklētu visus iespējamos cilvēktiesību pārkāpumus un aizskārumus, kas saskaņā ar starptautiskajām tiesībām ir noziegumi, jo īpaši vardarbību pret sievietēm un meitenēm;

18. atzīmē, ka ir vajadzīgi turpmāki starptautiski centieni, lai atbalstītu sieviešu vadītus Afganistānas iekšējos dialogus un Afganistānas sieviešu tīklus gan valstī, gan ārpus tās; aicina EĀDD vēl vairāk iesaistīt Parlamentu un citas ES iestādes Afganistānas sieviešu līderības forumā; aicina PV/ AP, Komisiju un dalībvalstis rīkoties, lai nodrošinātu Afganistānas sieviešu līdzdalību politikas dialogos par Afganistānu;

19. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei, Komisijai, Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības Augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos un ES īpašajam sūtnim Afganistānā.